

אל תתלהבו יותר מיצי' ..

1

תכונת ההתלהבות, ככלל, נתפסת כתכונה חיובית אצל מחנכים. אנחנו אוהבים לראות מחנכים שיבוערים על נושא מסוים, מתלהבים ממנו ומעבירים אותו באופן כזה גם הלאה, לחניכים שלהם.

אלא שיש בהתלהבות מן התענוע. שיחה מלהיבה, מסוגלת מהר מאד לגרום לשומעים אותה, להתלהב מהעניין. אלא שכמהירות ההתלהבות, כך מהירות הדעיכה. המתלהבים מהרה, עלולים ברגע אחד גם להיכבות.

נטייתנו להעריך אנשי חינוך מתלהבים, מלאי כריזמה וחיות, לא עולה בקנה אחד עם אמונתנו בחינוך לטווח ארוך ולתהליכי עומק בחינוך.

האדמו"ר מפיאסצנה, בהקדמתו לספר 'חובת התלמידים', טוען שעיקר החינוך טמון בשאלת "גם כי יזקין לא יסור ממנה" - כלומר, בשאלה - האם החניך נשאר נאמן לערך ולחינוך שהוטמע בו, גם לעת זקנתו. שהרי אחרת - אין זה חינוך. חינוך הוא הטמעת ערכים בלב, ולא חיבור של החניך לערך מסוים, לטווח קצר. מבחן העמידות, אם כן, הוא מבחן קובע בחינוך. האם החינוך עמיד לפגעי הזמן, המקום והחברה?

*

רש"י, בתחילת הפרשה מביא את המדרש הידוע בעניין הדלקת נרות המנורה, ומסביר ש"צריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאליה". על פניו - זוהי הוראה כמעט טכנית המדרש מדייק מהמילה 'בהעלתך' - שהדרישה היא שהשלהבת תעלה בעצמה, לאחר שהכהן ידליק אותה. על פניו, זו גם דרישה טבעית, שהרי לא היינו מצפים שהכהן יעמוד עם הנר בידו לאורך כל היום...

אלא שבעומק הדברים, אני חושב שרש"י מאיר את הנקודה שהסברנו לעיל. את המנורה יש להדליק באופן כזה - שהיא תבער מעצמה, עד שהשלהבת תעלה מאליה, ללא עזרת שום גורם חיצוני.

אל לנו לסמוך על הכריזמה ועל יכולת השכנוע הנקודתית שלנו. כמחנכים, עלינו לתבוע מעצמנו שהשלהבת תהא עולה מאליה - שהחניכים שלנו ירצו ויאהבו את הדברים שנאמר להם, עד כדי כך שהאש שבקרבם תבער גם ללא עזרתנו, וגם בעת שלא נהיה שם לידם, להבעיר את האש.

זהו חינוך לאמת - חינוך שלא פועל רק באופן חיצוני על התלהבות רגעית, אלא חינוך שדואג להטמיע מושגים לטווח ארוך, מתוך הבערה פנימית של הדברים אצל החניכים. אין כאן התנגדות להתלהבות וכריזמה, ההיפך: התלהבות בחינוך היא חשובה ביותר, אבל את מבחן התוצאה נבחן לא ב"הידלקות" של החניך, כי אם במוכנותו לדלוף מעצמו בעניין.

השאלה אינה האם החניך התלהב לרגע, אלא האם שלהבתו עולה מאליה.

2

"אני רואה, שעיקר מניעת ההצלחה, בכל מה שעושים לחזק את היהדות, ומעמדם של ישראל בכל, הוא מפני שנזנח האור האלקי, נזנח לגמרי מן הלב והמוח. הכל פונים עכשיו רק לתקן את ה'פראסטע פרומקייט' [הדתיות הפשוטה], כאילו יהיה אפשר להחיות את העולם בגוף בלא נשמה... כל אלה הדברים המעשיים... ימצאו מקום... אבל לא בזה תלוי הניצחון. העיקר הוא... להזריח את האור האלקי בעולם, בחכמה בתבונה ובדעת..." (אגרות הראיה א, עמ' קס-קסא.)

3

"זֶנֶךָ לְעֵר עַל פִּי דְרָכֹו

גַּם כִּי יִזְקִין לֹא יִסּוּר מִמְּנֶה"

המחנך שרוצה לגלות את נשמת התלמיד הטמונה והגנוזה בו, לגדלה ולהבעירה שתבער באש של מעלה למרום וקדוש, ומוכרח הוא להרכין את עצמו אל התלמיד המתחנך על ידו, ולחדור אל תוך קטנותו ונמיכותו, עד אשר יגיע אל ניצוץ נשמתו הגנוזה אף נעלמה ולהוציאה, ולהצמיחה ולגדלה.

(האדמו"ר מפיאסצנה)

יובכל פקום כפייך הכפאר לאידאליים גדולים להיות פחיים ופאצודדים,
שוב אין אידאליים קטנים ופפלים פאירים פם"

(עקבי הצאן עמ' קלז)